

Проф. др Живко МИКИЋ

ДОПРИНОС АКАДЕМИКА ПЕТРА ВЛАХОВИЋА РАЗВОЈУ АНТРОПОЛОГИЈЕ – ДЕЛАТНОСТ НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ

Када говоримо о развоју биофизичке антропологије у Југославији, а самим тим и о делу и доприносу професора Петра Влаховића том развоју, морамо нагласити следеће: Дескриптивна фаза у нашој антропологији траје читаво једно столеће – од средине XIX до средине XX века. У том смислу морају се поменути имена појединаца који нису били антрополози, али се зато антропологија врло аргументовано нашла у њиховом опусу. То су В. С. Карацић (1787-1864), Ј. Жујовић (1856-1936), С. Тројановић (1862-1935) – први српски школовани антрополог који је своју докторску дисертацију одбранио 1885. године на Универзитету у Хајделбергу, али који се својим радом посветио етнологији превасходно, затим Ј. Цвијић (1865-1927) – утемељивач наше антропогеографске школе, Т. Ђорђевић (1866-1944) који је код нас први указао на значај тзв. старих гробаља за нашу антрополошку прошлост, Ј. Ердељановић (1878-1944) – први професор који је студентима Универзитета у Београду држао циклус предавања из физичке антропологије, В. Дворниковић (1888-1950), Н. Жупанић (1876-1961) који је у Бечу поред осталих дисциплина студирао и антропологију, Б. Шљивић (1895-1963), професор анатомије на Медицинском факултету у Београду.

Друга фаза развоја антропологије – после дескриптивне – почиње 50-их година овог века и представља фазу институционализације. Године 1959. формирано је Антрополошко друштво Југославије (СФРЈ), од када проф. Влаховић активно – па, све до данас – учествује у његовом раду, председава и води Гласник друштва који и сада излази и има више од 30 бројева, нерачунајући посебне публикације.

Када је у питању антрополошка активност проф. Влаховића на Филозофском факултету у Београду, онда треба нагласити да се та активност одвија на два оделења – на Оделељу за етнологију и на Оделељу за археологију. Студентима етнологије од 1959. године држи два курса: *Курс ојшће антропологије*, којој је основа антропогенеза и *Курс етничке антро-*

йолоџије, са тежиштем на живом становништву. После 1963. године на Одељењу за етнологију слови неколико катедара: Катедра за етнологију Југославије, Катедра за општу и посебну етнологију и Катедра за етнологију света и антропологију. Таква интеродељењска подела траје до 1990. године, када је Одељење за етнологију преименовано у Одељење за етнологију и антропологију, при чему је сам предмет Антропологија подељен на физичку и етничку антропологију, које воде два наставника, итд.

У склопу оновременог Филозофско-историјског факултета у Београду 1962. године основано је и Одељење за археологију. У његовом склопу су биле 3 катедре: за праисторијску, класичну и средњовековну археологију, а као нови предмети се уводе Археологија Балкана, Општа и национална историја средњег века, Антропологија, Историја уметности. – Почев од 1963. године, тада као млад доцент, Петар Влаховић води наставу антропологије за студенте Одељења за археологију и за студенте Одељења за етнологију.

Кроз предавања из антропологије, која је конципирао сам проф. Влаховић после школовања у Пекингу и Љубљани, студенти филозофског факултета су добијали информације и сазнања о савременим схватањима о постанку човекове врсте. Кроз та предавања проф. Влаховић је износио факта о природном пореклу човека, о параметрима очовечавања и утицају бипедализма на развој човека. Адаптација, изолација и селекција у живом свету су биле категорије које су доприносиле да схватимо механизме еволуције. Бинарна номенклатура К. Лине нам је приближена као систем орјентације у живом свету.

Проф. Влаховић је пратио открића нових фосилних налаза свих ових деценија. Предавања о локалитетима као о онима нпр. у источној Африци, у Олдувајском кланцу, или пак о Крапини у Хрватској, су нам била посебно интересантна и инспиративна. Канибализам нас је збуњивао, а развој руке, мозга и говора нас је одушевљавао и пленио нашу пажњу. И све је то проф. Влаховић успео на начин врсног познаваоца и предавача да нам приближи, а ми смо се на испитима трудили да му се реванширамо. – Наравно, са више или мање успеха, што су и оцене показивале.

Све ово – претходно речено – било је потребно да се помене као увод, да би се истакао значај и време када се и како се проф. Влаховић бавио антропологијом у нашој средини. Поменули смо да је проф. Ердџановић био први који је студентима Универзитета у Београду између два светска рата држао циклус предавања из физичке антропологије као „науке о телесним особинама људског рода, тј. о морфолошким особинама. – Исто тако – име и дело проф. Влаховића – улази у историју наше антропологије. Он стоји на самом почетку институционализације ове науке код нас, с једне стране као настављач раније започетих токова у старијој фази дескрипције, а – с друге стране, као један од првих утемељивача друге фазе развоја, тј. фазе институционализације антропологије у Југославији. – Не само кроз предавања на Универзитету и научним скуповима како у земљи тако и у иностранству,

конструктивно дела и у оквиру Антрополошког друштва Југославије чији је данас и председник, води Гласник друштва, организује и истраживања на рецентним популацијама (каква је нпр. она у Ђердапу), а ту је свакако и подизање младих кадрова. Проф. Влаховић се интересује и изучава процесе брахикранизације и грацилизације, а који су довели до постулирања динарског антрополошког типа људи као аутохтоног на овим балканским просторима почев још од периода последњег миленијума старе ере. – Уосталом, о томе говори и део његове изузетно плодне библиографије о овим биоантрополошким процесима који код нас имају посебан значај.

Сумирано, професор и академик Петар Влаховић је дао огроман допринос развоју физичке и етничке антропологије у Југославији, и то у деценијама које су биле пресудне за институционализацију ове науке у нашој земљи. Данас, заједно са њим, можемо рећи да имамо и одговарајућу традицију коју у смислу научног утемељења свакако везујемо за његово име и дело.

